Beth y gall gofal sylfaenol ei wneud i atal twf anghydraddoldebau yng Nghymru?

Dr. Kerry Bailey, Ymgynghorydd Iechyd Cyhoeddus

Fatima Sayed, Prif Ymarferydd Iechyd Cyhoeddus

Hydref 2024

GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru Public Health Wales

Cyflwyniad

- Ble mae'r Ddeddf Gofal Gwrthgyfartal yng nghyd-destun anghydraddoldebau ehangach?
- Beth yw'r sefyllfa o ran anghydraddoldebau yng Nghymru?
- Beth yw rôl gofal sylfaenol o ran mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd?
- Trosolwg o'n gwaith yn yr Is-adran Gofal Sylfaenol

Ble mae'r Ddeddf Gofal Gwrthgyfartal yng nghyd-destun anghydraddoldebau ehangach?

Julian Tudor Hart: yr ymarferydd cyffredinol a chanddo weledigaeth, a gyflwynodd y cysyniad o'r "ddeddf gofal gwrthgyfartal"

"Mae argaeledd gofal meddygol da yn dueddol o amrywio yn wrthgyfartal â'r angen amdano yn y boblogaeth a wasanaethir"

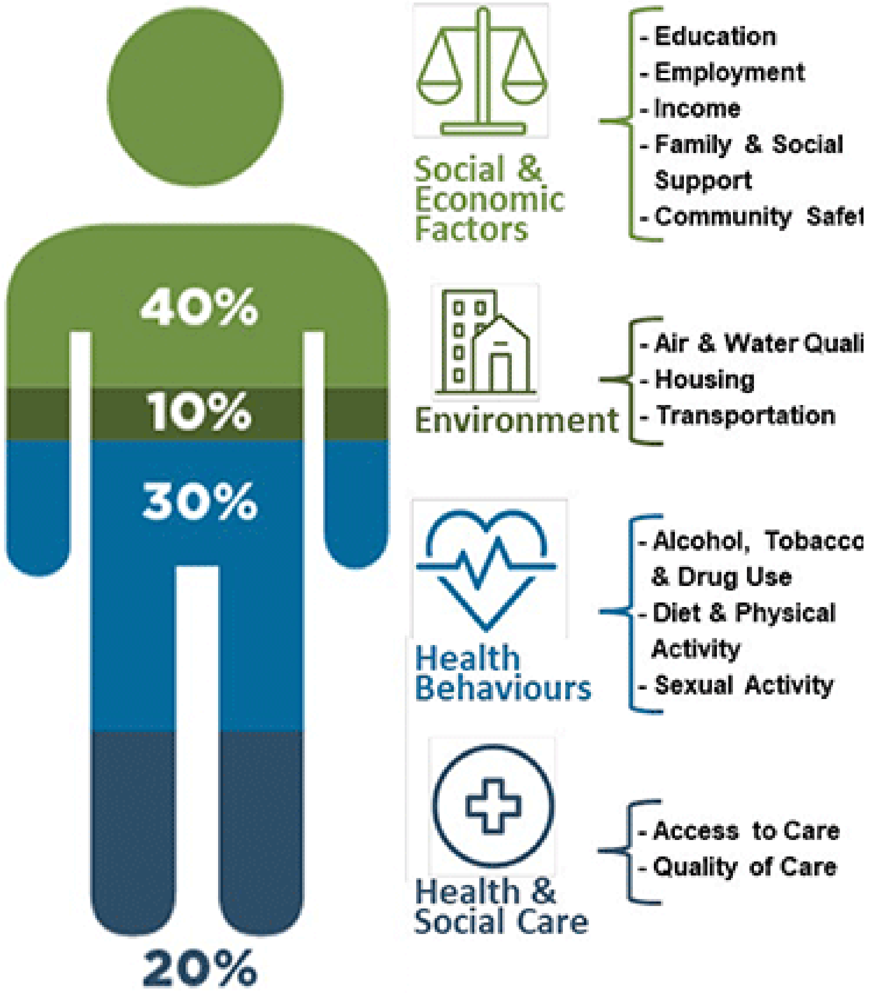

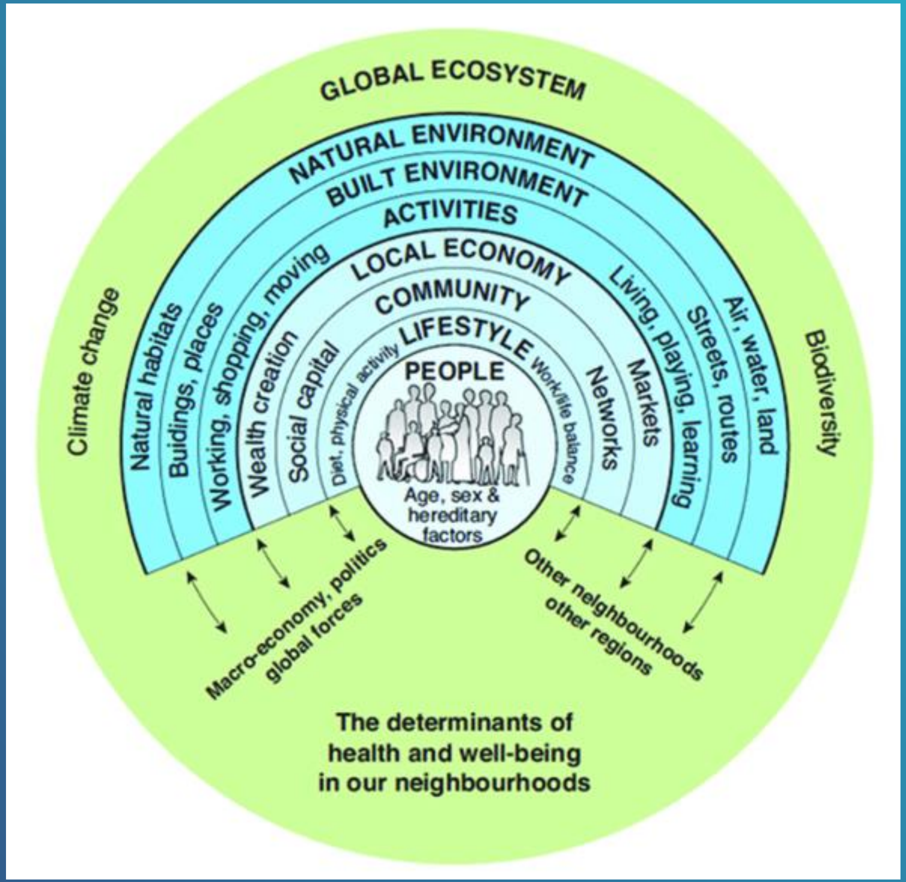

"nid gwasanaethau meddygol yw prif benderfynnydd marwolaeth neu afiachedd; mae'r rhain yn dibynnu'n bennaf ar safonau maeth, tai, amgylchedd gwaith, ac addysg, a phresenoldeb neu absenoldeb rhyfel."
Tudor Hart

Ffynhonnell: [Pennod 3: Health inequalities: Turning the Tide - Realistic Medicine - Doing the right thing: Adroddiad blynyddol y Prif Swyddog Meddygol 2022 to 2023 - gov.scot (www.gov.scot)]

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Glyncorrwg Colliery, 1953

Blynyddoedd Glyncorrwg

- Roedd yn awyddus i gael darlun cyfannol o'i gleifion. Daeth Glyncorrwg i fod yn bractis ymchwil cyntaf y Cyngor Ymchwil Feddygol.
- Ef oedd yr ymarferydd cyffredinol cyntaf yn y DU i fesur pwysedd gwaed fel mater o drefn – mesur pwysau gwaed pawb.
- Roedd yn deall ei gymuned.
- Roedd cydweithredu lleol yn hanfodol – gweithio gyda chleifion (ffurfiodd bwyllgor iechyd – trafododd faterion iechyd cyhoeddus fel smygu)
- Talodd y strategaeth iechyd ataliol a meddwl am y darlun cyfan ar ei chanfed (Cyfradd marwolaethau - 30% yn is na Blaengynfi)

GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru Public Health Wales

HYSBYSU

EIRIOLI

ANNOG

CYFLAWNI

Beth yw'r sefyllfa o ran anghydraddoldebau yng Nghymru?
Disgwyliad oes a disgwyliad oes iach

Disgwyliad oes

Yng Nghymru, mae dynion sy'n byw yn yr ardaloedd â'r amddifadedd mwyaf yn marw 9 mlynedd yn iau ar gyfartaledd na dynion sy'n byw yn yr ardaloedd mwyaf cefnog.

Disgwyliad oes iach

Mae menywod yng Nghymru sydd wedi'u geni yn yr ardaloedd â'r amddifadedd mwyaf yn byw 18.3 mlynedd o'u bywyd mewn iechyd gwael.

Ffynhonnell: SYG Health state life expectancies by national deprivation deciles, Wales – Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ons.gov.uk)

Baich clefydau mewn ardaloedd o amddifadedd

Amrywiad yng Nghyffredinrwydd cyflyrau hirdymor rhwng yr Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is â'r amddifadedd mwyaf a lleiaf (StatsCymru, 2019)

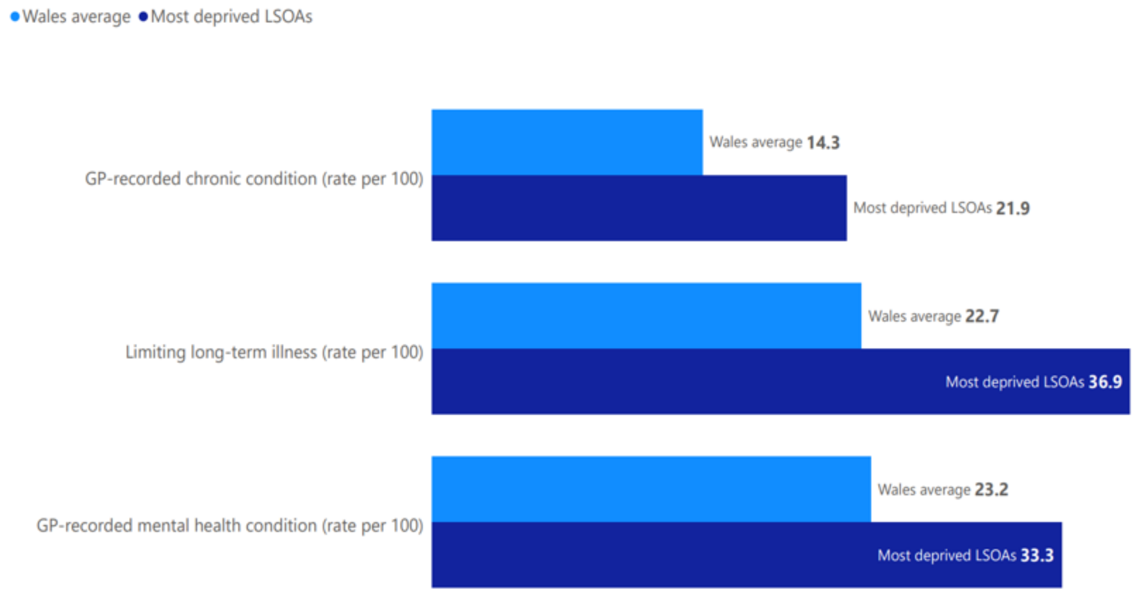

Amrywiad mewn Digwyddedd Canser a marw cyn pryd rhwng Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is â'r amddifadedd mwyaf a lleiaf (StatsCymru, 2019)

Y galw ar wasanaethau mewn ardaloedd o amddifadedd

Apwyntiadau meddygon teulu cyffredinol fesul 100,000 o boblogaeth (WLGP, 2019-20)

Cyflenwad cyfyngedig mewn ardaloedd o amddifadedd

Y gymhareb gyfwerth ag amser llawn i boblogaeth practis o 10,000 fesul cwintel practis yn seiliedig ar gyfrif o'r boblogaeth sy'n byw yn yr 20% o ardaloedd â'r amddifadedd mwyaf ar 31 Rhagfyr 2021

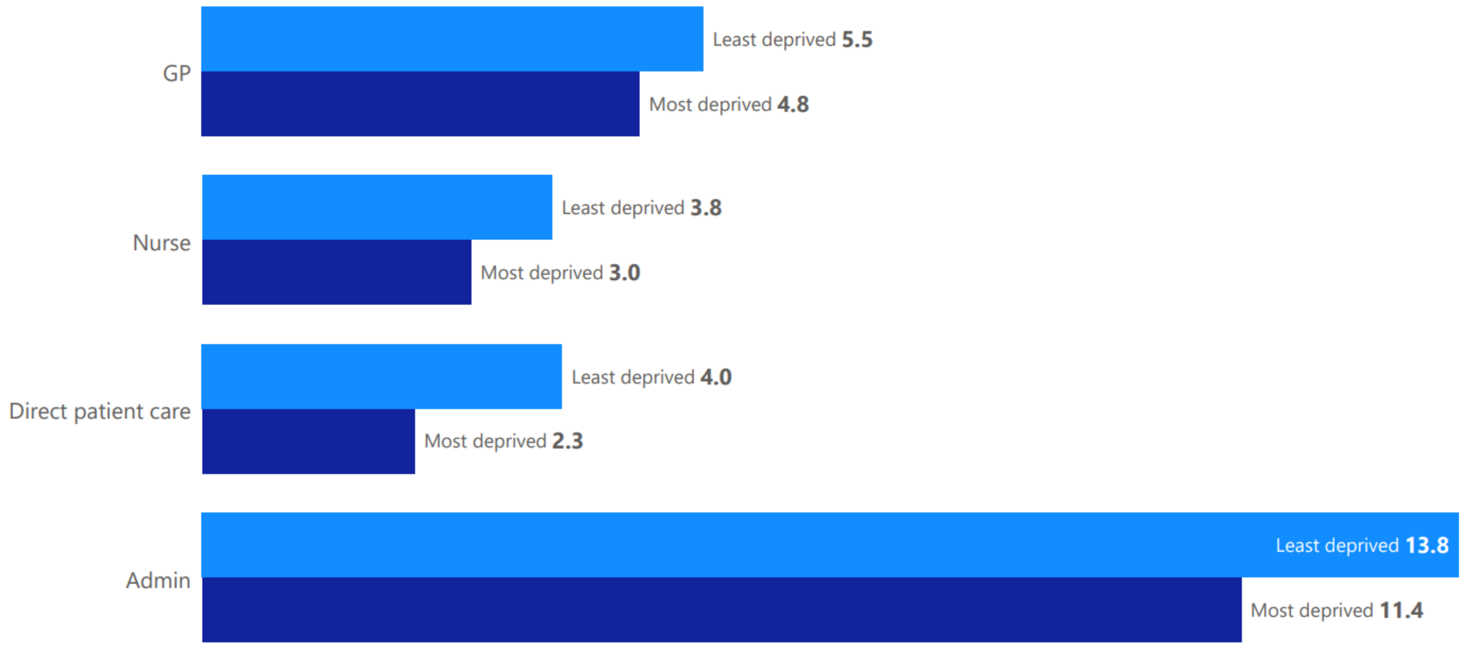

Beth y gall gofal sylfaenol ei wneud?

Ffocws ar benderfynydd cymdeithasol iechyd

- Asesu cleifion am ansefydlogrwydd o ran tai, diffyg diogeledd bwyd, diweithdra er mwyn eu cysylltu ag adnoddau a gwasanaethau cymunedol
- Presgripsiynu cymdeithasol
- Partneriaeth â sefydliadau cymunedol sy'n helpu i ddarparu dull cyfannol o fynd i'r afael ag anghenion nad ydynt yn rhai meddygol

Mynediad teg i'ch gwasanaeth

- Ystyried mynediad mewn ardaloedd lle nad oes digon wasanaethau ar gael
- Gofal sy'n ddiwylliannol gymwys
- Gofal sy'n ystyriol o drawma
- Timau rhyngbroffesionol a rhyngddisgyblaethol

Dulliau a gaiff eu llywio gan ddata

- Archwiliadau Tegwch Iechyd i gael gwybodaeth am ansawdd gofal a chanlyniadau ar draws demograffeg cleifion gwahanol
- Defnyddio eich data i roi eich cleifion mewn haenau yn ôl ethnigrwydd, incwm, daearyddiaeth, i ganfod bylchau o ran gwasanaethau iechyd ac anghenion na chant eu diwallu

Mabwysiadu dull sy'n seiliedig ar systemau

- Rydych yn rhan o system ehangach sydd wedi cysylltu â'i gilydd
- Mae angen ymyriadau aml-lefel arnoch drwy gydgysylltu a chydweithio ag eraill
- Canfod sut mae rhannau eraill o'r system, fel gwasanaethau cymdeithasol, sefydliadau cymunedol a grwpiau yn gallu helpu
- Ymgysylltu â chymunedau ac, os gallwch, cyd-gynllunio eich ymyriadau gyda nhw

Trosolwg o'r gwaith a wneir yn yr Is-adran Gofal Sylfaenol

GIG CYMRU NHS WALES

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Anghydraddoldebau Iechyd yn y Rhaglen Gofal Sylfaenol

Darperir arweiniad o ran y system ac arbenigedd iechyd cyhoeddus i ymgorffori dull sy'n seiliedig ar anghydraddoldebau iechyd yn y System Gofal Sylfaenol yng Nghymru.

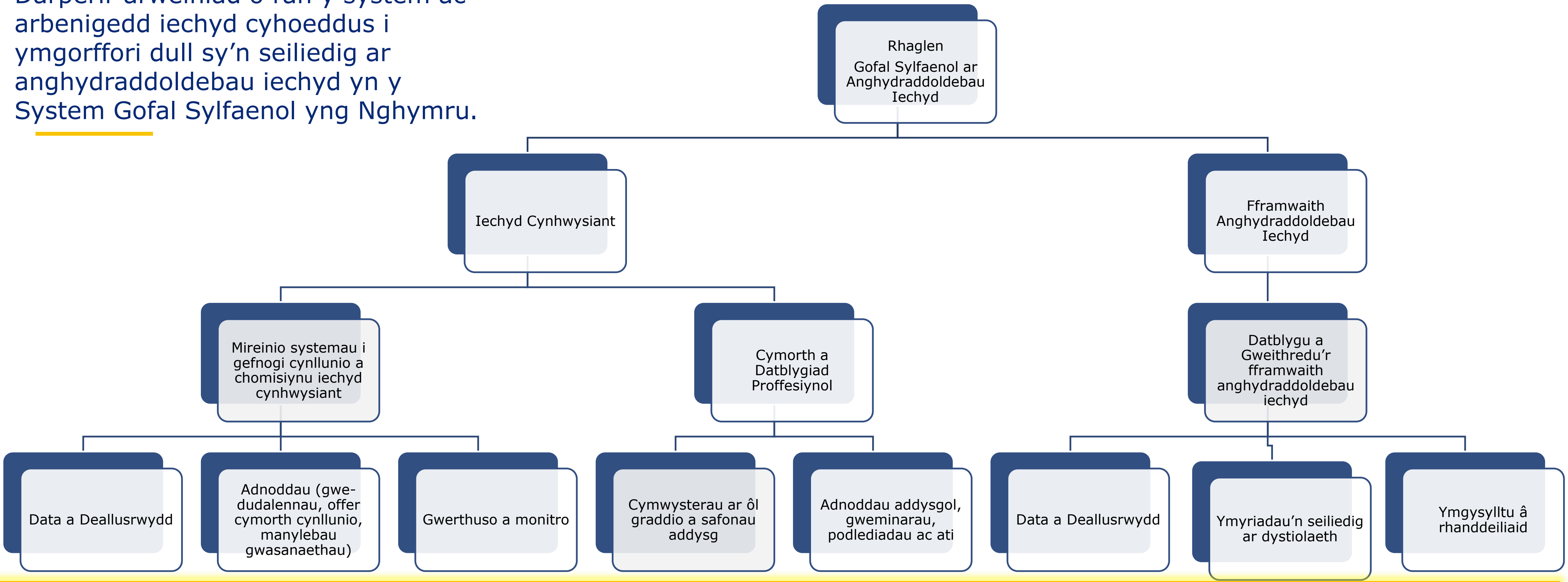

Cydweithredu, Rhwydweithiau a Phartneriaethau

- Grŵp Anghydraddoldebau Llywodraeth Cymru
- Grŵp Iechyd Cynhwysiant Strategol Cenedlaethol
- Rhwydwaith Cenedlaethol Nyrsys Iechyd Cynhwysiant
- Rhwydwaith Cenedlaethol a Lleol Arweinyddion Iechyd Cyhoeddus
- Ein Dull Gweithredu ar Anghydraddoldebau Iechyd (ICC)

Hysbysu

- Ymchwil a Data
- Adnoddau ac offer sy'n berthnasol i anghydraddoldebau iechyd gan gynnwys canllawiau asesu tegwch ar gyfer clystyrau a gweithwyr proffesiynol eraill mewn gofal sylfaenol
- Tudalennau gwe
- Darparu cyfres o weithdai cynhwysiant iechyd ac anghydraddoldebau iechyd
- Gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu safonau ar gyfer addysg broffesiynol (lefel gradd ac ôl-radd)

Eirioli ac Annog

- Darparu arweiniad o ran y system i eirioli dros, a dylanwadu ar newidiadau polisi sy'n gysylltiedig ag anghydraddoldebau iechyd
- Eirioli er mwyn gwella ansawdd data ar gyfer grwpiau iechyd cynhwysiant yn genedlaethol ac yn lleol
- Sefydlu rhwydweithiau lleol a chenedlaethol

Cyflawni a Dysgu

- Datblygu Fframwaith Gweithredu Cydraddoldeb ar gyfer gofal sylfaenol
- Datblygu dulliau a safonau ar gyfer monitro a gwerthuso gwasanaethau iechyd cynhwysiant a fframwaith anghydraddoldebau iechyd

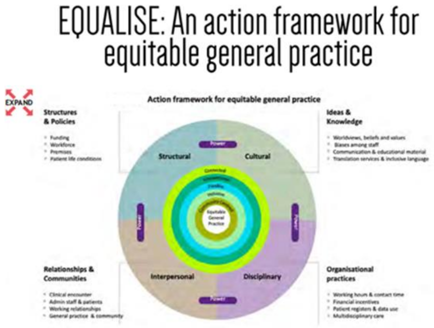

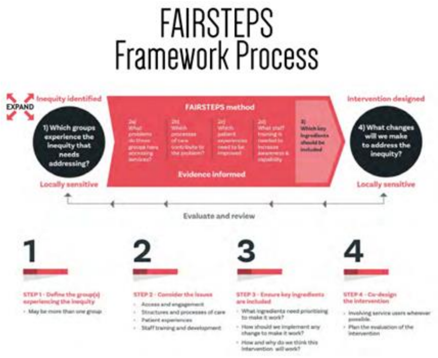

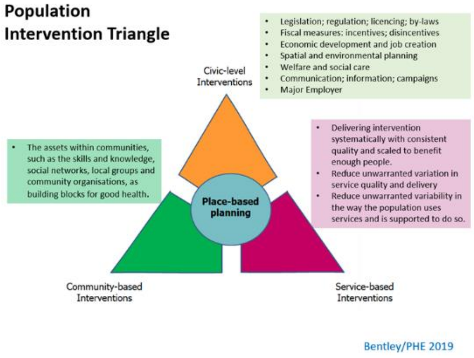

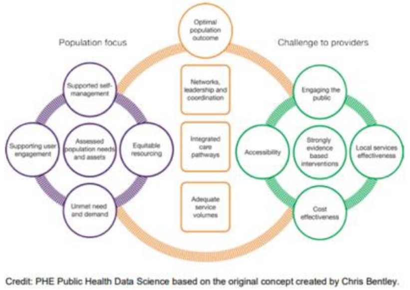

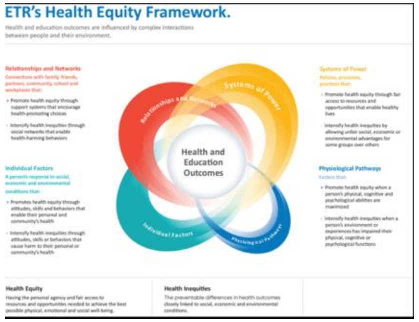

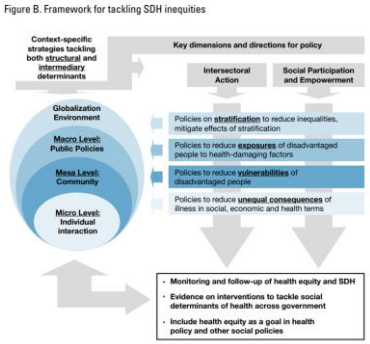

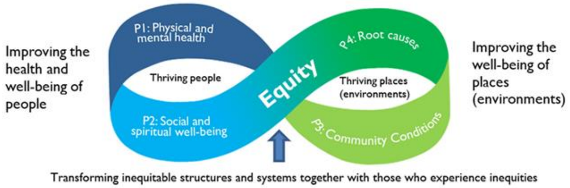

- *Llawer o fframweithiau*
- *Seiliedig ar dystiolaeth*
- *Diffyg tystiolaeth o ran eu gweithredu ac effeithlonrwydd ymarferol*

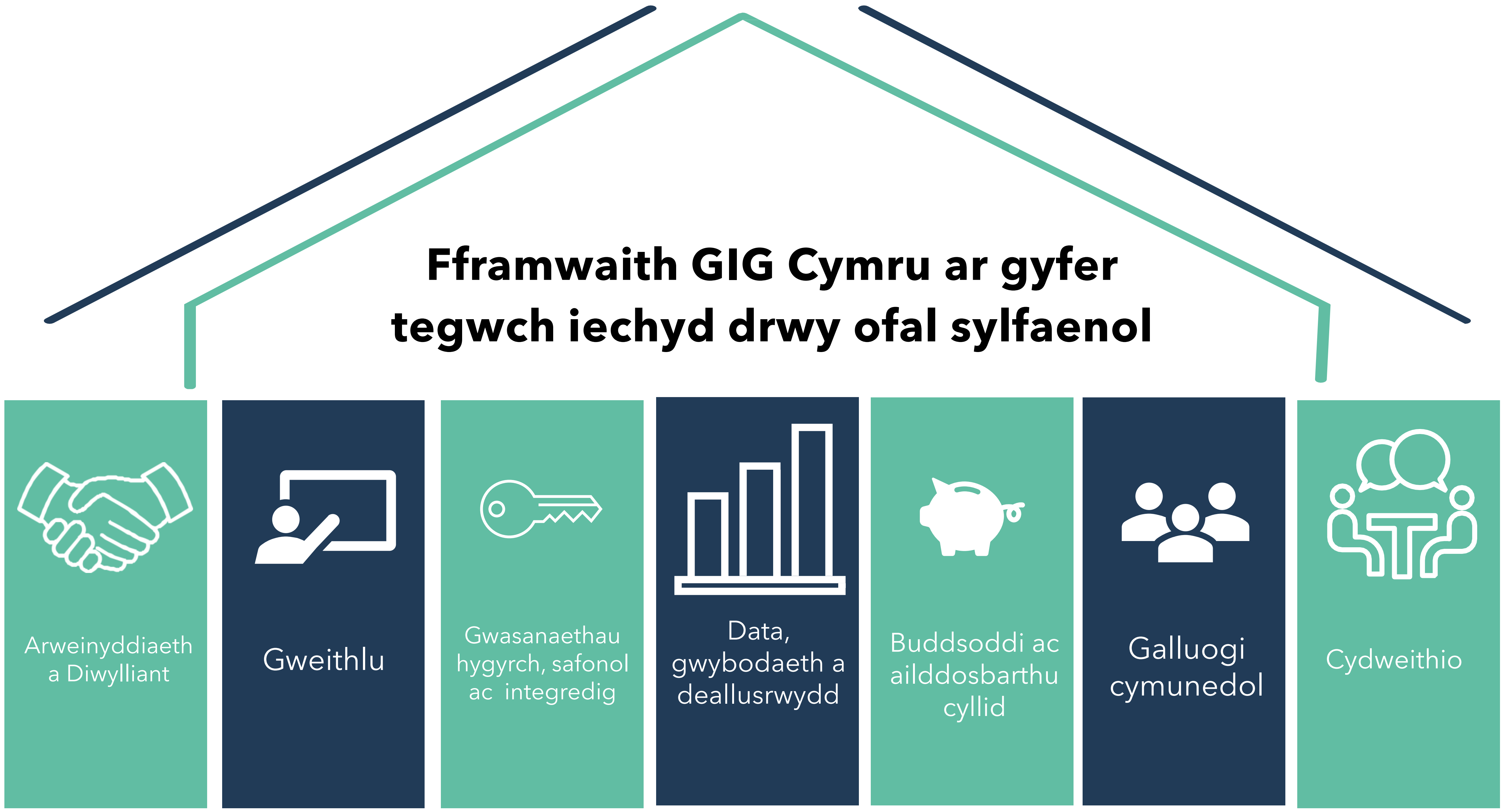
Fframwaith GIG Cymru ar gyfer tegwch iechyd drwy ofal sylfaenol
Arweinyddiaeth a Diwylliant
Gweithlu
Gwasanaethau hygyrch, safonol ac integredig
Data, gwybodaeth a deallusrwydd
Buddsoddi ac ailddosbarthu cyllid
Galluogi cymunedol
Cydweithio

01	Arweinyddiaeth a Diwylliant	• Cryfhau arweinyddiaeth gydweithredol ac atebolrwydd drwy gydol y system gofal sylfaenol • Gwreiddio ffocws ar anghydraddoldebau iechyd o ran meddylfryd a diwylliant sefydliadol a thimau
02	Gweithlu	• Buddsoddi amser ac adnoddau mewn cynllunio gweithlu cynaliadwy sy'n cefnogi amrywiaeth yng nghyfansoddiad y gweithlu • Gwneud hyfforddiant sy'n canolbwyntio ar degwch iechyd yn rhan annatod o hyfforddiant gradd ac ôl-radd
03	Gwasanaethau hygyrch, safonol ac integredig	• Ymgorffori gwasanaethau mewn lleoliadau a chymunedau diwylliannol penodol • Normaleiddio gweithio integredig, cyd-hyfforddiant cyson, a datblygu gweledigaeth a gaiff ei rhannu
04	Data, Gwybodaeth a Deallusrwydd	• Ymrwymo i: ddatblygu a chyhoeddi data o ansawdd uchel a gwybodaeth hygyrch ar anghydraddoldebau iechyd yn lleol ac yn genedlaethol fuddsoddi mewn gweithlu datblygu data ganfod modelau a dulliau sy'n gweithio i gymunedau nad ydynt yn cael digon o help neu wasanaethau drwy ymchwil a gwerthuso • Canfod a datblygu modelau, peirianwaith a dulliau: i ymgorffori mynediad digidol a sgiliau i ddadansoddi anghydraddoldebau i safoni'r gwaith o ddadansoddi data anghydraddoldeb sy'n gweithio i gymunedau nad ydynt yn cael digon o help neu wasanaethau drwy ymchwil a gwerthuso ar gyfer cofnodi, asesu ac adrodd am anghenion gofal sylfaenol nad ydynt yn cael eu diwallu • Rhannu arfer gorau er mwyn helpu gwasanaethau a sefydliadau o fewn y system gofal sylfaenol i ddod yn gyrff tegwch iechyd effeithiol
05	Buddsoddi a chyllid	• Buddsoddi amser ac ymrwymiad i adolygu cyllid a dosbarthu adnoddau • Rhoi pwysau uwch i restrau cleifion ar gyfer practisau mewn ardaloedd o dan anfantais
06	Galluogi cymunedol	• Meithrin perthynas hirdymor rhwng timau gofal a chymuned, megis lleoli gwasanaethau ger tirmodau cymunedol, cynnig opsiynau cludiant, cynnal ymweliadau cartref wedi'u targedu a chyd-gynllunio gwasanaethau gyda chymunedau a phartneriaid
07	Cydweithio	• Defnyddio dull ABCD i ddarparu gofal sy'n canolbwyntio ar y gymuned drwy weithio gydag awdurdodau lleol, y sector gwirfoddol, grwpiau cymunedol a phartneriaid mentrau cymdeithasol

Adnoddau

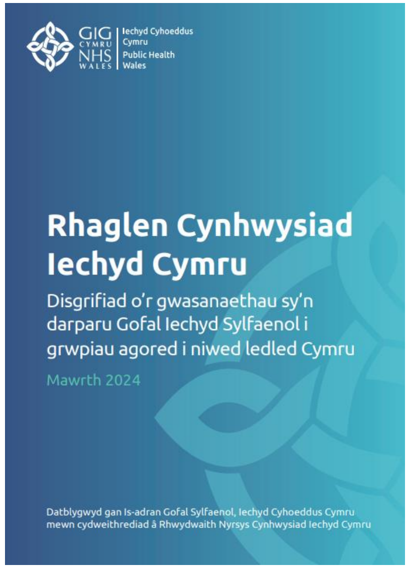

https://gofalsylfaenolun.gig.cymru/files/rhaglen-cynhwysiad-iechyd-cymru-pdf/

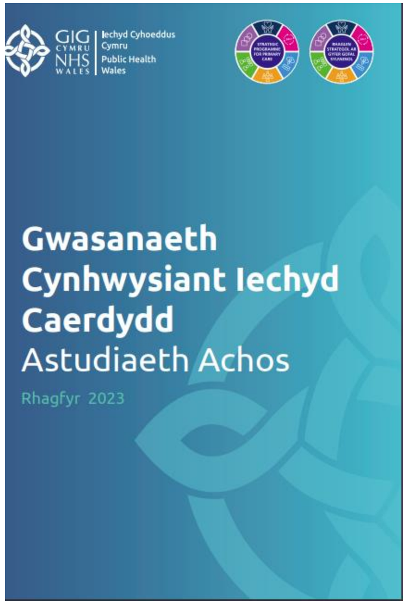

https://gofalsylfaenolun.gig.cymru/pynciau/rhannu-ymarfer/gwasanaeth-cynhwysiant-iechyd-caerdydd-astudiaeth-achos-pdf/

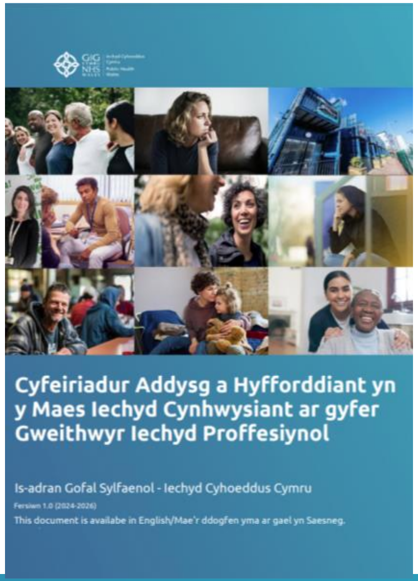

[Cyfeiriadur Addysg a Hyfforddiant ar gyfer Gweithwyr Iechyd Proffesiynol - Gofal Sylfaenol Un (gig.cymru)]()

[Lleihau Anghydraddoldebau Iechyd drwy Ofal Sylfaenol - Gofal Sylfaenol Un (gig.cymru)]()

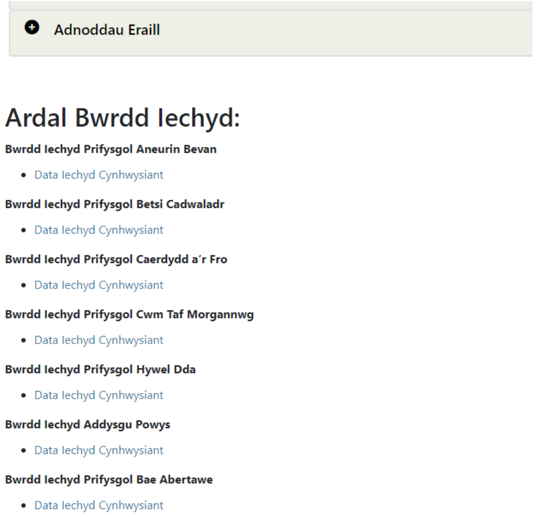

[Cynllunio Cymorth ac Adnoddau - Gofal Sylfaenol Un (gig.cymru))]()

Sut y gallwn ni wneud gwahaniaeth?

Ymgorffori tegwch a chydraddoldeb

- HYSBYSU
- EIRIOLI
- ANNOG
- CYFLAWNI

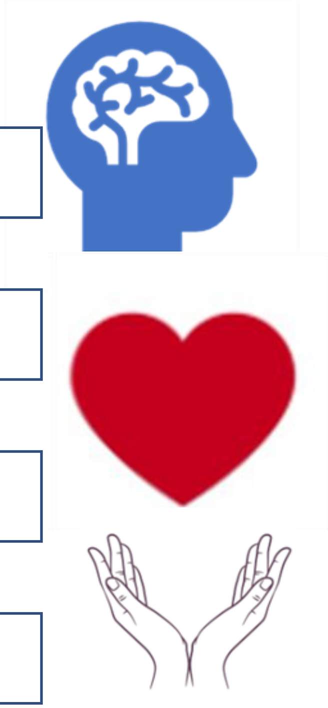

Gadewch i ni wybod sut y gallwn ni fod o gymorth?

Inequalities Team:

- Consultant lead - Dr. Kerry Bailey
  Kerry.Bailey2@wales.nhs.uk
- Principal Public Health Practitioner – Fatima Sayed
  Fatima.sayed2@wales.nhs.uk
- Senior Public Health Practitioner
  Victoria.Tice@wales.nhs.uk

if these hours be dark,
as indeed in many ways they are,
at least do not let us sit deedless,
like fools and fine gentlemen,
thinking the common toil not good enough for us,
and beaten by the muddle;
but rather let us work like good fellows trying by some dim candle-
to set our workshop ready against tomorrow's daylight...
William Morris

Diolch / Thank you

Lleihau Anghydraddoldebau Iechyd drwy Ofal Sylfaenol - Gofal Sylfaenol Un (gig.cymru)

Reducing Health Inequalities through Primary Care - Primary Care One (nhs.wales)